

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Obdo/39/2016
Identifikačné číslo spisu:	7112206420
Dátum vydania rozhodnutia:	22.07.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Veselá Zemaníková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:7112206420.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Ing. B. Z., nar. XX. F. XXXX, bytom K., proti žalovanému: L. B., nar. XX. W. XXXX., bytom Z., zastúpenému advokátskou kanceláriou GOREJ Legal, s. r. o., so sídlom Krmanova 14, 040 01 Košice, IČO: 47 231 939, o zaplatenie zmenkovej sumy 331 939,19 eur s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 31CbZm/1/2013, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach zo dňa 14. apríla 2016 č. k. 2CoZm/6/2016-1012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 14. apríla 2016 č. k. 2CoZm/6/2016-1012 a uznesenie Okresného súdu Košice I zo dňa 09. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 z r u š u j e a v e c v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I uznesením z 9. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 zrušil uznesenie Okresného súdu Košice I č. k. 31Cb/1/2013-871 zo dňa 4. augusta 2015 a žalovanému nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. V odôvodnení uznesenia uviedol, že s poukazom na odôvodnenie uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 26. novembra 2015 č. k. 2CoZm/11/2015-968 opätovne preskúmal pomery žalovaného a dospel k záveru, že jeho pomery neodôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Súd prvej inštancie vzal do úvahy aj nové skutočnosti, na ktoré poukázal v konaní žalobca, ako aj Krajský súd v Košiciach vo svojom rozhodnutí.

2. Podľa súdu prvej inštancie žalovaný disponuje majetkom, ktorý neuviedol vo svojom návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. Žalovaný je vlastníkom, resp. spoluvlastníkom nehnuteľností, ktoré sú zapísané na liste vlastníctva v katastrálnom území I., okres N.. Majetok žalovaného pozostáva z jeho priamych a nepriamych majetkových účastí v obchodných spoločnostiach AGRO AGNUS, s. r. o., HOPE DEVELOPMENT, s. r. o., KRÁSNA INVEST, s. r. o., KRÁSNA PRI JAZERE, s. r. o., BYTY KRÁSNA, s. r. o., CASSOSPORT, s. r. o., CASSOSPORT Košice, s. r. o. a Východoslovenská železničná a. s.. Manželka žalovaného, s ktorou žije žalovaný v spoločnej domácnosti, disponuje rozsiahlym majetkom, ktorý objektívne umožňuje žalovanému súdny poplatok za podané dovolanie zaplatiť. Dostatok finančných prostriedkov žalovaného podľa názoru súdu prvej inštancie preukazuje aj

skutočnosť, že žalovaného zastupuje v súdnom konaní advokát, ktorého služby sa spoplatňujú podľa osobitných predpisov.

3. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 14. apríla 2016 č. k. 2CoZm/6/2016-1012 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne (§ 219 O. s. p.) a účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Vo svojom rozhodnutí uviedol, že odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie považoval za presvedčivé. Poukázal na ustanovenie § 138 ods. 5 O. s. p., podľa ktorého priznané oslobodenie súd kedykoľvek za konania odníme, prípadne i so spätnou účinnosťou, ak sa do právoplatného skončenia konania ukáže, že pomery účastníka oslobodenie neodôvodňujú, prípadne neodôvodňovali. Podľa názoru odvolacieho súdu okresný súd nepochybil, ak zrušil uznesenie Okresného súdu Košice I č. k. 31Cb/1/2013-871 zo 4. augusta 2015 a žalovanému nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Samotná skutočnosť, že žiadateľ o oslobodenie nemá dostatok disponibilných finančných prostriedkov ešte neznamená, že jeho majetkové pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Pomery účastníka konania nie sú určované len finančnou hotovosťou, resp. stavom na bankových účtoch, ale jeho celkovou majetkovou situáciou. Odvolací súd dospel k záveru, že u žiadateľa nie sú dané predpoklady pre vyhovieň jeho žiadosti na oslobodenie povinnosti platiť súdny poplatok, pričom žalovaný túto skutočnosť nespochybnil a nevyvrátil.

4. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie z dôvodu, že v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo (§ 237 ods. 1 písm. d/ O. s. p.) a postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.). Zároveň žalovaný ako dôvod dovolania uviedol, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) a napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Navrhol, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Žalovaný odôvodnil svoje dovolanie tým, že už v odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie z 9. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 namietal jeho neprípustnosť. Od vydania uznesenia, ktorým súd prvej inštancie čiastočne priznal oslobodenie od súdnych poplatkov, nedošlo k žiadnej zmene pomerov na strane žalovaného a rovnako súd nezistil a ani nekonštatoval zistenie takých nových skutočností, ktoré by mu neboli známe v čase vydania uznesenia o oslobodení od súdnych poplatkov a ktoré by zároveň odôvodňovali záver, že tu od počiatku neboli podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Žalobca v odvolaní proti uzneseniu zo dňa 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871 žiadne nové skutočnosti neuviedol, len zopakoval tie, ktoré uvádzal v predchádzajúcich podaniach bez toho, aby ich relevantným spôsobom preukázal. V odôvodnení uznesenia súdu prvej inštancie z 9. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 nie sú nové skutočnosti označené a okresný súd len nekriticky prijal nepravdivú argumentáciu žalobcu z jeho neprípustného odvolania.

6. Okresný súd vydaním uznesenia z 9. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 išiel podľa dovolateľa nad rámec ustanovenia § 138 ods. 5 O. s. p. a nad rámec ustanovenia § 170 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého je súd viazaný uznesením, len čo ho vyhlásil, ak nedošlo k vyhláseniu, len čo bolo doručené a ak netreba doručovať, len čo bolo vyhotovené. Súd prvej inštancie preto nemohol zrušiť svoje predchádzajúce rozhodnutie bez zmeny pomerov na strane žalovaného, resp. bez toho, aby dodatočne zistil nové skutočnosti, ktoré tu už boli v čase vydania rozhodnutia o čiastočnom priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov a ktoré odôvodňovali nepriznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Žalovaný poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. mája 2010 sp. zn. 3Sžo/78/2010, podľa ktorého odňať oslobodenie od súdnych poplatkov so spätnou účinnosťou je možné len k dátumu zmeny pomerov účastníka konania, ktorému bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov. Žalovaný uviedol, že na jeho strane nedošlo k žiadnej zmene pomerov odôvodňujúcej odňatie oslobodenia. Naďalej je voči nemu vedená exekúcia na návrh oprávneného na podklade dovolaním napadnutého rozsudku. V súvislosti s vedenou exekúciou má žalovaný zablokované bankové účty a je mu zakázané nakladať s celým majetkom inak ako na uspokojenie nároku žalobcu. Z tohto dôvodu je objektívne vylúčené použiť majetok žalovaného pre účely úhrady súdneho poplatku.

7. Žalovaný uviedol, že už v odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie namietal odňatie práva na súdnu ochranu v dovolacom konaní proti zjavne nezákonnému rozsudku Krajského súdu v Košiciach, ktorý napadol dovolaním dňa 30. marca 2015. Súdny poplatok za dovolanie predstavuje sumu 33 000 eur, čo nie je zanedbateľná suma ani v prípade, ak by majetok žalovaného nebol blokovaný exekúciou. V tejto súvislosti žalovaný poukázal na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (Jedamski a Jedamska proti Poľskej republike sťažnosť č. 73547/01), podľa ktorého súdny poplatok, ktorý mali sťažovatelia zaplatiť, bol privysoký. Súdne orgány majú zabezpečiť primeranú rovnováhu medzi záujmami štátu na vyberaní súdnych poplatkov na strane jednej a na druhej strane záujmami osôb na uznaní ich práva zo strany súdov. EŠLP vo svojom rozhodnutí taktiež uviedol, že zistenia všeobecných súdov týkajúce sa finančnej situácie sťažovateľov sa zdali byť založené viac na hypotetickej možnosti príjmu sťažovateľov ako na skutočnostiach vyplývajúcich zo sťažovateľmi predloženého vyhlásenia.

8. Odvolací súd sa so žiadosťou z odvolacích námietok žalovaného nevysporiadal, iba uviedol, že sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením rozhodnutia okresného súdu. Na zdôraznenie správnosti poukázal odvolací súd na ustanovenie § 138 ods. 1 a 5 O. s. p., z ktorých dôvodil, že súd prvej inštancie postupoval správne, pokiaľ oslobodenie od súdnych poplatkov odňal. Pomery účastníka konania nie sú určované len jeho finančnou hotovosťou, ale jeho celkovou finančnou situáciou. Ako odvolací súd aplikoval uvedené zákonné ustanovenia a citovaný záver na skutkový stav žalovaného, však odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia neuviedol.

9. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaný namieta, že napadnuté rozhodnutie v spojení s uznesením súdu prvej inštancie z 9. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 boli vydané v rozpore so skôr vydaným uznesením súdu prvej inštancie zo dňa 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871, pričom neboli splnené zákonné podmienky, a teda v tejto veci sa už prv právoplatne rozhodlo. Dovolateľ uviedol, že postupom odvolacieho súdu v spojení s postupom okresného súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, nakoľko z objektívnych príčin nie je v jeho možnostiach uhradiť súdny poplatok za dovolanie. Odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s odvolacími námietkami žalovaného, pričom táto vada podľa žalovaného v súlade s prevažujúcou judikaturou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je považovaná za inú vadu konania. Konajúce súdy podľa žalovaného dospeli na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a nesprávne aplikovali ustanovenie § 138 ods. 5 O. s. p. bez toho, aby došlo k zmene pomerov na strane žalovaného a bez toho, aby boli zistené nové skutočnosti, ktoré by oslobodenie od súdnych poplatkov od počiatku neumožňovali.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací [podľa § 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „C. s. p.“)] po zistení, že dovolanie podala včas strana konania (§ 424 C. s. p.) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

11. Dovolanie žalovaného bolo podané dňa 4. mája 2016. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“), ktorý upravuje postup súdu pri prejednávaní a rozhodovaní sporov. Civilným sporovým poriadkom bol zrušený zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. Podľa § 470 ods. 1 C. s. p., ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Ustanovenie § 470 ods. 1 C. s. p. zakotvuje okamžitú aplikabilitu procesnoprávných noriem, ktorá znamená, že nová procesná úprava sa použije na všetky konania, a to i na konania začaté pred dňom účinnosti nového zákona.

12. Podľa § 470 ods. 2 C. s. p. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti Civilného sporového poriadku, zostávajú zachované. V zmysle uvedeného zákonného ustanovenia dovolací súd posudzoval prípustnosť podaného dovolania, ako aj v ňom uvedené dovolacie dôvody podľa zákona účinného v čase podania dovolania (ustanovenia § 236 a nasl. O. s. p.).

13. V prejednáwanej veci je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené

uznesenie súdu prvej inštancie. Podľa § 239 ods. 1 O. s. p. bolo dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa a proti uzneseniu, ktorým odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c /) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c /. V zmysle § 239 ods. 2 O. s. p. bolo dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ide o uznesenie o priznaní (nepriznaní) účinkov cudziemu rozhodnutiu na území Slovenskej republiky.

14. Podľa výslovného znenia § 239 ods. 3 O. s. p. však ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatili, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, súdnych poplatkoch, oslobodení od súdnych poplatkov, prerušení alebo neprerušení konania, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na uvedené ustanovenia konštatuje, že žalovaným podané dovolanie voči rozhodnutiu odvolacieho súdu o odňatí oslobodenia od súdnych poplatkov a nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov nie je podľa § 239 O. s. p. prípustné. Neprípustnosť dovolania v takom prípade znamená, že sa v podstatnej miere zužuje právna možnosť využitia zákonom prezumovaných dovolacích dôvodov, a teda možnosť dovolateľa domáhať sa reparácie prípadných nesprávností v súdom konaní, ktoré sa spájajú s tzv. inou vadou v konaní majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) a nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.).

16. Prípustnosť dovolania žalovaného v danej veci prichádza do úvahy len ak v konaní, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie, došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 O. s. p. Toto ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O. s. p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 ods. 1 O. s. p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

17. Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/, b/, c/, e/ a g/ O. s. p. netvrdil a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

18. S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mal dopustiť odvolací súd, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.).

19. Odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorým účastníkovi konania odníma tie procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. Konaním súdu sa rozumie predovšetkým

jeho procesný postup. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Súdna ochrana sa poskytuje v materiálnom ponímaní, čo tiež znamená, že nie každé procesné pochybenie súdu, alebo jeho nesprávny procesný postup, ktorým dochádza k odopretiu procesného práva účastníkovi konania, je považovaný za súčasť základného práva na súdnu ochranu. Súdna ochrana nie je poskytovaná formálne. Dôležitými hľadiskami sú tie, ktoré vo svetle prípadu dávajú jednoznačnú odpoveď na otázku, či procesný úkon z uplatnenia, ktorého bol účastník vylúčený, mal podstatný vplyv na ďalšie konanie. Za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno v zásade považovať rozhodnutie, ako výsledok rozhodovacej činnosti súdu, ani v ňom vyslovený právny názor, s ktorým sa účastník nestotožňuje.

20. V súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. platí, že je úzko prepojený s porušením práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a s porušením práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Vada konania uvedená v § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy aj čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedený vzťah vyplýva aj v C. s. p. vymedzenom dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f/, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Z obsahu dovolania vyplýva, že žalovaný už v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu namietal jeho nezákonnosť a nesprávny procesný postup, pričom odvolací súd sa so žiadnou z odvolacích námietok žalovaného nevysporiadal.

22. Dovolací súd uvádza, že pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa nedostatočného odôvodnenia (nepreskúmateľnosti) napadnutého rozhodnutia, judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (R 111/1998) zastáva názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., ale (len) inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), ktorá však nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania. Zároveň však Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015 (publikované v Zbierke Stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod R 2/2016), podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že po preskúmaní dovolaním napadnutého rozhodnutia, ako aj konania, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, dospel k záveru, že v danom prípade ide o výnimku vyplývajúcu z druhej vety stanoviska R 2/2016. Žalovaný už v odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie z 9. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 vzniesol vecné námietky, ktoré boli spôsobilé spochybniť správnosť vydaného rozhodnutia, pokiaľ ide o neprípustnosť vydaného rozhodnutia, pokiaľ ide o neexistenciu zmeny pomerov na strane žalovaného a nezistenia nových skutočností, ktoré by neboli známe súdu prvej inštancie už v čase čiastočného priznania oslobodenia od súdnych poplatkov, ako aj o otázku viazanosti uznesením z 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871. Odvolací súd sa so žiadnou z podstatných odvolacích námietok nevysporiadal, iba skonštatoval, že súd prvej inštancie nepochybil, ak uznesenie z 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871 zrušil a žalovanému nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov a uviedol, že samotná skutočnosť, že žiadateľ o oslobodenie nemá dostatok disponibilných finančných prostriedkov ešte neznamená, že jeho majetkové pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Pomery účastníka konania nie sú určované len finančnou hotovosťou, resp. stavom na bankových účtoch, ale jeho celkovou majetkovou situáciou. Odvolací súd pritom dospel k záveru, že u žiadateľa nie sú dané predpoklady pre vyhovieň jeho žiadosti na oslobodenie povinnosti platiť súdny poplatok, pričom žalovaný túto skutočnosť nespochybnil a nevyvrátil.

24. Predmetom odvolacieho konania pritom nebolo skúmanie majetkových pomerov žalovaného, ktoré by odôvodňovali, resp. neodôvodňovali nepriznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, ale preskúmanie zákonnosti a správnosti postupu súdu prvej inštancie, ktorým žalovanému odňal oslobodenie od súdnych poplatkov. Odvolací súd sa s namietanou zákonnosťou postupu súdu prvej inštancie, ktorým žalovanému odňal oslobodenie od súdnych poplatkov žiadnym spôsobom nevysporiadal a uznesenie súdu prvej inštancie s odkazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O. s. p. potvrdil. Odvolací súd svojim formalistickým prístupom porušil právo žalovaného na súdnu ochranu, v dôsledku čoho mu odňal možnosť konať pred súdom. Z tohto dôvodu je dovolanie žalovaného nielen procesné prípustné, ale aj opodstatnené. Pre existenciu vady uvedenej v ustanovení 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. účinného v čase podania dovolania (§ 420 písm. f/ C. s. p.) Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil.

25. S prihliadnutím na obsah dovolania žalovaného sa dovolací súd v súlade s ustanovením § 449 ods. 2 C. s. p. zaoberal aj otázkou, či aj konanie pred súdom prvej inštancie nebolo postihnuté namietanými vadami podľa § 237 ods. 1 písm. d/ a f/ O. s. p., ktoré svojim formalistickým prístupom neodstránil krajský súd.

26. Dovolací súd sa zaoberal tým, či sa vo veci už prv nerozhodlo a či rozhodné skutkové a právne závery súdu prvej inštancie, na ktorých založil svoje napadnuté rozhodnutie, nie sú arbitrárne, svojvoľné a v tomto zmysle teda neodôvodnené, a či ich zo zákonného hľadiska možno považovať za udržateľné, pretože danosť takejto vady by zakladala v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. prípustnosť dovolania účastníka bez ohľadu na procesnú formu a spôsob rozhodnutia súdu. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03).

27. Podmienky odňatia už priznaného oslobodenia od súdnych poplatkov boli v čase rozhodovania súdu prvej inštancie upravené v ustanovení § 138 ods. 5 O. s. p., podľa ktorého súd bol oprávnený odňať priznané oslobodenie kedykoľvek za konania, prípadne i so spätnou účinnosťou, ak sa do právoplatného skončenia konania preukáže, že pomery účastníka konania oslobodenie neodôvodňujú, prípadne neodôvodňovali.

28. Súd môže priznané oslobodenie od súdnych poplatkov odňať iba v dvoch prípadoch, jednak vtedy, keď došlo k zmene pomerov u oslobodeného a následkom tejto zmeny prestáva byť oslobodenie dôvodné a jednak vtedy, ak súd dodatočne zistí, že pomery účastníka boli už v čase priznania oslobodenia iné, než z akých súd vychádzal pri priznaní oslobodenia. Ak však pomery účastníka boli riadne zistené a nedošlo k ich zmene, nemožno raz priznané oslobodenie odňať preto, že súd zmení hodnotenie týchto pomerov. Pri tých istých pomeroch účastníka, ktoré boli zistené pri priznaní oslobodenia, je súd viazaný svojim pôvodným rozhodnutím (rozhodnutie najvyššieho súdu z 9. apríla 1971 sp. zn. 1Cz/18/71, R 16/1972).

29. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa dovolací súd zaoberal otázkou, či medzi vydaním uznesenia súdu prvej inštancie z 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871 a uznesenia z 9. marca 2016 č. k. 31CbZm/1/2013-980 došlo k takej zmene pomerov na strane žalovaného, ktoré by odôvodňovali odňatie už raz priznaného oslobodenia od súdnych poplatkov.

30. Odňatie oslobodenia od súdnych poplatkov predstavuje výnimočný nástroj, ktorý prichádza do úvahy len v prípade, ak v priebehu súdneho konania dôjde k takej zmene pomerov strany, že v ďalšom priebehu konania možno od nej spravodlivo požadovať, aby súdny poplatok zaplatila, prípadne, ak strana uviedla v žiadosti nepravdivé údaje, v dôsledku čoho mal konajúci súd nesprávnu predstavu o jej majetkových pomeroch. Možnosť súdu odňať už právoplatne priznané oslobodenie od súdnych

poplatkov treba vykladať aj v súlade s princípom právnej istoty, čo znamená, že ak súd už raz preskúmal majetkové pomery strany a dospel k záveru, že spĺňa predpoklady pre (čiastočné) priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, nebude súd opätovne tieto pomery hodnotiť opačným spôsobom. V takom prípade je súd viazaný svojim skorším rozhodnutím, ktorým strane priznal (čiastočné) oslobodenie od súdnych poplatkov.

31. Z rozhodnutia súdu prvého stupňa nevyplýva, že by došlo k zmene pomerov u žalovaného v porovnaní so stavom, ktorý bol v čase čiastočného priznania oslobodenia od súdnych poplatkov a taktiež nevyplýva z neho, že by už v čase pôvodného rozhodnutia disponoval žalovaný majetkom, o ktorom nemal súd prvého stupňa vedomosť. Pokiaľ ide o tvrdenie okresného súdu, že žalovaný je vlastníkom, resp. spoluvlastníkom nehnuteľností, ktoré sú zapísané na liste vlastníctva v katastrálnom území I., okres N. a že majetok žalovaného pozostáva z jeho priamych a nepriamych majetkových účastí v obchodných spoločnostiach AGRO AGNUS, s. r. o., HOPE DEVELOPMENT, s. r. o., KRÁSNA INVEST, s. r. o., KRÁSNA PRI JAZERE, s. r. o., BYTY KRÁSNA, s. r. o., CASSOSPORT, s. r. o., CASSOSPORT Košice, s. r. o. a Východoslovenská železničná a. s., tieto skutočnosti boli známe okresnému súdu už v čase vydania uznesenia zo dňa 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871, ktorým žalovanému priznal čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov. V rozhodnutí o čiastočnom priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov súd prvej inštancie vychádzal aj z účasti žalovaného vo vyššie uvedených obchodných spoločnostiach, ako aj zo skutočnosti, že žalovaný je vlastníkom, resp. spoluvlastníkom nehnuteľností, ktoré sú zapísané na liste vlastníctva v katastrálnom území I., okres N.. Tieto skutočnosti vyplývajúce z majetkových pomerov žalovaného boli zohľadnené už v uznesení zo dňa 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871, v ktorom súd prvej inštancie uviedol, že z údajov z katastra nehnuteľností, ako aj z výpisov z obchodného registra nevyplýva, že by majetkové pomery odôvodňovali úplné oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na výšku súdneho poplatku a na predložené doklady mal súd za to, že požadovať od žalovaného zaplatenie súdneho poplatku v celej výške by bolo neprimerané k jeho celkovému majetku aj s prihliadnutím na prebiehajúcu exekúciu.

32. Tým, že súd prvej inštancie bez zmeny pomerov žalovaného ich opätovne preskúmal a dospel k inému hodnoteniu týchto pomerov, postupoval v rozpore s tým, že bol svojim skorším rozhodnutím (uznesenie zo dňa 4. augusta 2015 č. k. 31CbZm/1/2013-871) viazaný, zaťažil svoje konanie vadou podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. d/ O. s. p.

33. Závery vyslovené v rozhodnutí súdu prvej inštancie vrátane nezáväzného názoru krajského súdu vysloveného v uznesení o odmietnutí odvolania žalobcu proti uzneseniu o čiastočnom priznaní oslobodenia žalovanému z 26. novembra 2015 č. k. 2CoZm/11/2015-968, ktorým nemohol byť okresný súd viazaný a nemal zákonný dôvod v zmysle neho postupovať, považuje dovolací súd aj za arbitrárne, svojvoľné a neudržateľné. Súd pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov môže posudzovať len majetkové pomery strany. Majetkové pomery niekoho iného než strany sú pre rozhodnutie o oslobodení od súdnych poplatkov irelevantné, a to aj napriek skutočnosti, že ide o pomery osoby, ktorá žije so žiadateľom o oslobodenie od súdnych poplatkov. V danom prípade je neudržateľný záver súdu prvej inštancie o existencii majetku manželky žalovaného, ktorý by objektívne umožňoval súdny poplatok za podané dovolanie zaplatiť. Súd prvej inštancie pritom vo svojom uznesení uviedol, že bezpodielové spoluvlastníctvo manželov bolo zrušené. V prípade, ak je bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zrušené, nie je možné pri hodnotení majetkových pomerov žiadateľa o oslobodenie od súdnych poplatkov vychádzať z majetkových pomerov jeho manželky.

34. Za arbitrárny považuje dovolací súd aj záver súdu prvej inštancie o dostatku finančných prostriedkov žiadateľa, ak je v súdnom konaní zastúpený advokátom, ktorého služby sa spoplatňujú podľa osobitných predpisov. Dovolací súd poukazuje na to, že súčasťou ústavného práva na súdnu ochranu je aj právo na právnu pomoc (čl. 47 ods. 2 Ústavy). Zároveň je významná aj tá skutočnosť, že žalovaný podal žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov v dovolacom konaní. V dovolacom konaní musí byť dovolaťel zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p., resp. § 241 ods. 1 O. s. p. v znení účinnom v čase rozhodovania súdu prvej inštancie). Zastúpenie žalovaného advokátom v dovolacom konaní predstavuje splnenie základnej procesnej podmienky a nie je to možné považovať za prejav

existencie takých majetkových pomerov, ktoré by mu umožňovali zaplatiť pomernú časť súdneho poplatku za dovolanie vo výške 33 000 eur. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie zaťažil svoje konanie aj vadou podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

35. Vzhľadom na to, že v konaní pred odvolacím súdom, ako aj pred súdom prvej inštancie došlo k vadám uvedeným s ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p., dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu ako aj uznesenie súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 2 C. s. p.) a vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.).

36. V ďalšom konaní je súd prvej inštancie podľa ustanovenia § 455 C. s. p. viazaný právnym názorom dovolacieho súdu.

37. O trovách dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v konečnom rozhodnutí (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

38. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.